

ali vsaj namigne z eno, tehtno besedo. Uspeh tega je, da je njegov prevod kar mogoče verna slika izvirnikova, hkratu pa tako pesniški, da skoraj težko da zostaja za njim. In kar je še večje vrednosti, prevod zveni tako domače, je tako lepo razumljiv, da bi človek malone rekel, da je to domače delo, če ne bi bilo tistih tujih imen, običajev, razmer itd. — Naravno je, da Bogdanovičev prevod pri svoji vernosti in točnosti ne izpušča reči, ki spadajo bistveno v igro. Majhen primer! Shakespearejeve igre so poleg vsega drugega prav verno zrcalo njihove debe in neizčrpljiv vir za spoznavanje tedanjih kulturnih, političnih in socialnih razmer. Bogdanovičev prevod je v tem pogledu vse boljši od Funtkovega. Da vzamemo samo en zgled, ki ga izberemo v majhen dokaz, kolike važnosti so v pravkar navedenem pogledu Shakespearejeve igre in kako hitro greši prevajatelj, če jih ne razume ali jih hoče bolj svobodno prevajati. Zadnje čase naše občinstvo vedno bolj prevzemajoča nogometna igra že za Shakespearejevih časov ni imela manj privržencev kakor dandanes pri nas, in so jo takratni starokopitneži enako postrani gledali kakor se godi zdaj pri nas. Shakespeare jo omeni v več igrah, med drugim tudi v Kralju Learu (I 4):

Lear. Do you bandy looks with me, you rascal?

Oswald. I'll not be struck, my lord.

Kent. Nor tripped neither, you base football player.

Oba glagola: *bandy* in *trip*, sta vzeta iz nogometne terminologije, poleg tega je še beseda *football player* opremljena s pridevkom *base* (podel).

Bogdanovičev prevod ima precej pravilno:

Lear. Dobacuješ mi drske poglede, ništarijo?

Oswald. Ne ću, da me bijete, milorde.

Kent. Ni da vam nogu podmetnemo, vi podli nogometašu?

V slovenskem prevodu pa ni ne duha ne sluha o tem:

Lear. Takole me boš gledal, nesramnik?

Oswald. Tepsti se ne dam, gospod.

Kent. Tudi ne z nogo teptati, zanikarni obrsanec?

Prevod spremljajo prav številne opazke in razlage, spredaj pa je upravljen vzoren vsestranski uvod, ki je v njem povedano dovolj tega, kar je potreba vedeti o tej žaloigri. Ni da bi se spuščali v podrobnosti, le to bodi omenjeno, da se kaj prijetno razlikuje od „Tolmača“ pri Funtkovem prevodu iste žaloigre, kjer čitamo sledeče: „Po novejših raziskavah je Lear morski bog Neptun, njegovi kruti hčeri sta hudi vetrovi, Kordelija pa rahli zefir. To bi tudi pojasnilo viharne značaj Shakespearejeve velike žaloigre.“ Upajmo, da takih opazk ne bomo več našli pri naših prevodih.

I. M.

Giuseppe Mazzini: Dužnosti človekove. Preveo i predgovor napisao Sava N. Kosanović. Beograd-Sarajevo. 167 str.

Komur je bila sreča, da je spoznal „Mazzinijance“, ko Mazzinija samega še ni poznal, temu morda ne bo zameriti, če se mu ni ravno mudilo, da bi se bil seznanil z njegovimi spisi, in da si je rekel: „Ako so sinovi taki, hvala lepa še za — očeta!“ Ako je bil namreč kje kak kraval ali škandal proti nam, kako

razbito okno, z blatom, če ne hujšim, zamazan napis, kak zahrbtnen napad — junaki so bili vedno in povsod tisti fantalini, ki so se s ponosom nazivali „Mazzinijance“. Zato tudi odkrito priznam, da je bila moja prva misel, ko sem zagledal to knjižico: „Kaj bratje Srbi res nimajo boljšega dela...?“ No, ko sem prebral predgovor, sem razumel: Kosanović je hotel s tem delom pokazati ravno — inkongruenco med nauki enega prvih učiteljev italijanskega naroda in med dejanji njegovih učencev; ali kakor sam pravi: „...uz to neka bude (prevod) rehabilitacija Mazzinija kod nas, čije sveto ime današnji talijanski imperijalizam oskvrnjuje, postavljajući ga na svoju zastavu. Kako ga oskvrnjuje, najbolje pokazuje ‚Dužnosti čovekove‘.“

Dà, res prelepe besede! Človeku se včasih celo zazdi, da sedi v šoli, a pred katedrom hodi gori in doli gospod učitelj, drži prst pokoncu in govori in govori: „Italijanski delavci! (Zakaj to delo je poslanica njim.) Izvor naših dolžnosti najdemo v Bogu. Definicija naših dolžnosti je v Njegovem zakonu. Sukcesivno odkrivanje in uporaba zakona je naloga človeštva.“ Ali: „Vi imate življenje, imate torej i zakon za življenje. Ni življenja brez zakona. Vse, kar biva, biva na svoj način, pod nekimi pogoji, po nekem zakonu.“ Itd. — Potem pridejo poglavja: Dolžnosti do človeštva, do domovine, do družine, do sebe samega. Potem poglavje o svobodi. Mestoma že naravnost poetični stavki, kakor: „Obitelj je domovina srca. V obitelji biva angel, ki s tajinstvenim vplivom skrbi, da je opravljanje naših dolžnosti manj težko, da so bolečine manj grenke.“ Itd. Da, vse polno lepih nauk. Toda vsaj za nas zelo malo novega več. Razume se, da Mazzini ne priznava krščanskega Boga — „Bog“ mu je „Bog“. Tako je tudi svoj zakon zapisal človeku naravnost v njegovo vest in nikamor drugam — edino njegovo razodetje je tu. Svrhe svojega življenja človeštvo za enkrat še ne pozna. („Končni cilj, radi katerega smo ustvarjeni, nam je do sedaj neznan, kar drugače tudi biti ne more; ali zato ga še ne smemo tajiti... Ali pozna dete svrhu, za katero mora stremeti v družini, domovini, človeštvu? Ne pozna je; svrha pa vseeno obstoji, a mi jo začenjamo razumevati namesto njega...“) Niti treba ni, da si filozofsko šolan, da te taka „filozofija“, neka čudna zmes pozitivnega in negativnega, ne zadovolji. Toda seveda, saj filozof Mazzini niti ni hotel biti; mož je bil vse svoje življenje — agitator, in tudi beseda mu v prvem redu služi za agitacijo. Kot tak je moral biti pri vsem neoporečnem idealizmu vendar praktičen; in naravno je, da se je moral potruditi, kako bi našel nekak praktični življenjski in tudi miselni sistem, pri čemer celo malo „Boga“ ni mogel pogrešati. Niti pa ni potreba, da bi človek poznal italijansko površnost, da bi podvomil, ali je le odstotek Mazzinijevih učencev mojstrova dela več nego — prelistal. In to je tudi čisto naravno: Mazzini ne slovi med svojim narodom radi tega, kar je napisal, ampak radi tega, kar je storil! Njegovo življenje je torej tudi njegovo „glavno delo“. Če pa to „glavno delo“ še vedno ni samo „historično“, prihaja to od tod, ker Mazzini-agitator še vedno živi, ker se njegovemu narodu dozdeva, da njegov „svetnik“ še vedno ni doagital... In zato tudi nič čudnega, če ga danes v duhu vidi — na Reki! Da, toliko manj je to kaj čudnega, ker ni dvoma, da bi bil danes Mazzini, če bi živel, res tudi osebno tam, najmanj za D'Annunzijevega prvega adlatusa, če ne za D'Annunzija samega... Da ne? Zato ne, ker bi ga, kakor se pravi, njegove lastne napisane besede bile po zobeh — posebno tiste: „Bog nam je dal divne nesporne meje: na eni strani najvišje gore Evrope — Alpe, na drugi morje, brezkraino morje. Odprite šestilo, postavite konec na sever

Italije, na Parmo, drugega raztegnite do ustja Vara (kraj Nice) in napravite ž njim polukrog proti Alpam: *tisti kraj, ki po izvršitvi tega polukroga pade v ustje Soče, označite za mejo, ki jo je nam Bog dal. Do te meje se razume in govori naš jezik: preko nje nimate več pravic!*“ (Podčrtal je te besede sam!) O, le ne mislite, da bi danes, ko so njegovi rojaki v našem Logatcu, „idealni“ Mazzini še bil na te svoje besede! „Prilagodil“ bi se bil rajši razmeram — ne za svojo korist, to res ne: kar se tega tiče, je njegov značaj kristalno čist in ravno tudi na tem dejstvu sloni njegov mogočni vpliv še na današnje njegove rojake — prilagodil bi se bil „sedanjemu položaju“ na korist svoje strastno ljubljene Italije, kateri je vedno žrtvoval vse — z republikancem Garibaldijem vred tudi svoje naravnost fanatično republikansko prepričanje.

Z vseni temi svojimi besedami pa nikakor nočem grajati Kosanovića, da nam je oskrbel Mazzinijev spis. Nasprotno: Zelo zaslužno delo je to. Ne verjanem sicer, da nam je le najmanjša dolžnost „rehabilitirati Mazzinijevo sveto ime“, posebno, ko bi nam bilo, če bi danes še živel, kakor sem že rekel, gotovo še manj sveto od d'Annunzijevega (ki je navzlic vsemu vendar vsaj velik poet); ne verjanem tudi, da bi Mazzinijevi nauki mogli imeti na nas bogve kak vpliv; menim celo, da bi bilo skoro bolje, če bi se uglabljali ne v „blagosti“ Mazzinija, ampak rajši v — macchiavellizme gospoda Nikolaja Macchiavellija (saj Kosanović sam priznava, da se nima italijanski narod niti za svoje ujedinjenje niti za le enega drugih svojih uspehov zahvaliti „vlastitoj snazi“, ampak edino le „sretnim slučajevima i svojoj — diplomaciji“!); ravno radi tega bi tudi skoraj ne mogel podpisati teh Kosanovičevih besed: „Ovu je knjigu trebalo prevesti još pred pedeset godina, no nije ni danas kasno. Ima mnogo štošta u njoj preko čega smo mi, hvala Bogu, sretno već prešli, mi koji smo se našom krvi ujedinili, ali ima toliko dobroga, toliko plemenitoga, toliko toga što našim prilikama odgovara“; zakaj vrag jih vzami vse te dobre, plemenite in našim prilikam odgovarjajoče fraze, če se zdijo napisane vedno le zato, da se mi kakor v zanke lovimo vanje, če jim verjamemo. Ne, jaz odobravam to Kosanovićevo delo zato, ker bo vsaj zopet ena podpora več za prepametno besedo — „Nil admirari!“ Ni namreč nemogoče, da marsikomu izmed nas kar zagomazi po hrbtu svetega spoštovanja, če začuje sveto Mazzinijevo ime — njegovi rojaki razumejo to: napraviti iz srednjega kaj prav, prav velikega. No, kdor me ima za neobjektivnega ali celo — barbarja, naj pa sam vzame knjižico in presodi! Toda le to mu še povem, da najde vse to in še stokrat več drugega in večjega in boljšega in lepšega n. pr. v — Tolstem!

Dr. lš.

Markič Mihael: Izpopolnjena in izenostavljena silogistika. (Dalje.)

Za nekega znanstvenega očeta moderne algebrajske logike se pa more smatrati še le *W. Hamilton* (1788—1856), in sicer zato, ker je v svojem sicer nedovršenem spisu „*New analytic of logical forms*“ (1846—1852—1866) določil vsako trditev kot enačbo, vsak takozvani predikat trditve kot količino („quantification of predicate“) in s tem prvi skušal udejstviti tudi ta drugi (poleg Vietove količinske istovrstnosti vseh predmetov tudi neobhodni) predpogoj vsake matematične logike. Sicer pa se poslužuje Hamilton v svoji logiki poleg črk osobito še geometričnih simbolov. Njegove misli sta razvijala naprej Thomas Spencer Baynes (*Essay on the new analytic of logical forms*, Edb. 1850) in *Francis Bowen* (1811—1890), zadnji v svojem „*Treatise on logic or the laws of pure thought*“, Cambridge N. S. 1864